

SOSYAL POLİTİKALAR GENEL BAŞKAN YARDIMCILIĞI

MYK BİLGİ NOTU

(08.11.2021)

YÜKSEL TAŞKIN

SOSYAL POLİTİKALARDAN SORUMLU GENEL BAŞKAN YARDIMCISI

SOSYAL POLİTİKA GÜNDEMİ (08.11.2021):

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI 2022 BÜTÇE TEKLİFİ'NE DAİR NOTLAR

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın 2022 Bütçe Teklifi, yaygınlaşan ve derinleşen yoksulluk ve yoksunluk halleri dikkate alındığında son derece yetersizdir: Bakanlığın Bütçe Teklifi, Merkezi Yönetim Bütçe Teklifi'nin (1 trilyon 750 milyar 957 milyon) sadece yüzde 3,77'sine karşılık gelmektedir.
- Bakanlık 2022 Bütçe Teklifinin, "Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Yardımlaşma" başlığı altında aktarılan verilere göre, 2020'de (Pandemi koşullarında) "Hane Başına Sosyal Yardım Miktarı" 572 TL olarak gerçekleşti. 2021 yılı için öngörülen rakam ise maalesef artış değil, gerilemeye işaret ediyor: 377 TL. 2022 için ise sadece 414 liralık bir hedef konulmuş! 2022 yılında Hane Başına Sosyal Yardımlar, 2020'den daha az gerçekleşmiş olacak! Yoksulluğun arttığı, derin yoksulluğun ciddi bir mesele haline geldiği koşullarda bu kabul edilebilir bir durum değildir.
- 2022 Merkezi Yönetim Bütçesi'nin 240 milyar 383 milyon 662 lirası faiz ödemelerine ayrılmıştır. Bu oran bütün bütçenin yüzde 13,7'si demektir. Demek ki Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinin yaklaşık 4 katı faiz ödemelerine gidecek!
- Bütçeden bu yıl ödenmesi gereken faiz giderlerini nüfusa (2020 tahmini nüfus rakamı 83.614.362) böldüğümüzde, kişi başına düşen faiz yükü **2875 TL'dir!** Görüldüğü gibi yoksullukla mücadele için kullanılması gereken kaynaklar çarçur ediliyor.
- AKP iktidarı ÜÇ Y ile mücadele sözü vermişti: "Yolsuzluk, Yasaklar ve Yoksulluk." Maalesef yaşanan bunun tam tersidir: Sistemik yolsuzluk, yoksulluğu arttırmış, iktidar tüm bunlar konuşulmasın diye yasaklara abanmıştır. Dahası 3Y, 5Y'ye çıkmıştır, çünkü "yozlaşma" ve "yönetememe" de listeye eklenmiştir.
- Eylül 2021 itibarıyla Hazine'nin toplam borç yükü 2 trilyon 181 milyar 059 milyondur. Bu oranı da nüfusa böldüğümüzde karşımıza çıkan kişi başı borç yükü **26.085** liradır! Sosyal Devlet ve insani gelişmişlik için kullanılması gereken kaynaklar, kötü yönetim ve belirli zümrelerin çıkarları tercih edildiği için

toplumdan kaçırılmaktadır. Adeta doğmamış çocuklar borç yüküyle doğmaya mahkûm durumdadır!

Türkiye’de yoksul sayısı alarm veren bir sayıya ulaşmıştır!

- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın kendi verilerine baktığımızda, (Yerel yönetimler hariç), 2020’de Bakanlık’tan yardım alan hane sayısı: **6.630.682’dir.**
- Bu sayıyı TUIK’e göre ortalama hanehalkı büyüklüğü olan 3.30 ile çarptığımızda karşımıza çıkan rakam: **21 Milyon 882 Bin 250** kişidir. Bu sayı, devlet tarafından resmi olarak “muhtaç” kategorisinde görülen yoksul yurttaş sayısıdır.
- Bu rakamı 2020 yılı tahmini nüfusumuzla oranladığımızda (83 milyon 614 bin 362), toplumun **yüzde 26,1**’inin “muhtaç” kategorisinde düşünüldüğü, bir başka deyişle, yoksul olduğu anlaşılacaktır.
- 2020’de yapılan Bakanlık yardımlarının (Pandemi nedeniyle artan yardımlarla birlikte) GSYİH’nin sadece yüzde **1,42**’sine tekabül ettiğini de anımsadığımızda tablonun olumsuzluğu daha da net gözükmemektedir. Bu oran pandemi olmayan yıllarda yüzde **1,2**’lerde seyretmekteydi. Neden bu kadar düşük bir rakamla karşı karşıyayız? Çünkü kapsayıcı ve etkin bir sosyal devlet yok. Medyatik hayırseverlik ve günü kurtarma “siyaseti” var.

Tablo 3. Rakamlarla Türkiye’de Sosyal Yardım (AÇSHB Verileri):

	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>
Toplam Sosyal Yardım Harcaması Tutarı	43 Milyar	55 Milyar	69 M.
Sosyal Yardımların GSYİH İçindeki Payı	% 1,16	% 1,2	%1,42
Sosyal Yardımlardan Yararlanan Hane Sayısı	3.494.932	3.282.975	6.630.682
Düzenli Yardımlardan Yararlanan Hane Sayısı	2.588.969	2.501.106	2.450.080
Geçici (Sürelili) Yardımlardan Yararlanan Hane S.	2.383.492	2.106.961	2.733.721
GSS Primi Devlet Tarafından Ödenen Kişi Sayısı	6.945.909	7.524.138	7.810.588.

(Not: Nakit yardımlar toplam içerisinde **yüzde 90** civarında. Yardımların **yüzde 62’si** doğrudan ev kadınlarına ulaştırılıyor.)

Yukarıdaki tabloya bakıldığında 2021 yılında Genel Sağlık Sigortası (GSS) Devlet Tarafından Karşılanan Kişi Sayısının 7.810.588 kişiye ulaştığı görülecektir. Bakanlık

bütçe teklifinde 2022 için öngörülen hedef 7.801.265'tir. Ülkemizde geliri asgari ücretin 1/3'ünden az olanlar, SGK sisteminde olmayanlar Genel Sağlık Sigortası primi ödemezler, kendileri, eş ve çocukları sağlık hizmetlerinden yararlanabilir.

Bu rakamlar ülkemizde gerçek yoksulluk oranına dair fikir yürütmek bakımından da son derece önemlidir. GSS primleri ödenenlerin sayısının, "muhtaçlık" tanımına giren hane sayısından daha fazla olması dikkate değerdir. Bu da yoksul hanelerin resmi oranları aştığını gösterir. Ayrıca bu hanelerde bir kişinin bile sigortalı olmadığını tahmin edebiliriz.

CHP'nin Aile Destekleri Sigortası ile **"Her Eve bir Sigortalı"** hedefini öne çıkarması da bu tespitle ilişkilidir.

Asgari Ücretliler ve Emekliler de yoksullaşma girdabında!

Bu noktada asgari ücret veya emeklilik maaşı alanların büyük bölümünün de (devletin belirlediği muhtaçlık sınırının üzerinde olmakla beraber), Türk-İş'in belirlediği Açlık Sınırının altında kaldıklarını ve yoksulluktan mustarip olduklarını unutmamalıyız. Böylece yoksul sayısı resmi rakamların çok çok üzerine çıkmaktadır:

Ülkemizde 10 milyonun üzerinde çalışan Asgari Ücretle geçiniyor. Asgari Ücret, Açlık Sınırının altında kalıyor. Ortalama gelir ve Asgari Ücret arasındaki makas kapanıyor. Yani orta sınıf da eriyor.

Ekim ayında Türk-İş'in belirlediği Açlık Sınırı 3093 lira olarak gerçekleşti. 2825 lira olan Asgari Ücret, Açlık Sınırının altında kalmış durumda. Türk-İş'e göre bekar bir çalışanın yaşama maliyeti ise 3772 lira.

Bu sene yapılacak Asgari Ücret zammının Açlık Sınırını dikkate alarak belirlenmesi yetmez. CHP'nin Asgari Ücretten vergi alınmaması önerisi hayata geçerse ciddi bir ferahlama oluşur.

Emeklilerle ilgili durum da maalesef parlak değildir. Milyonlarca emekli de Açlık Sınırının ve Asgari Ücretin altında aylıklar almaktadır:

Ülkemizde toplam 13 milyon 516 bin 298 kişiye emekli aylığı ve ölüm aylığı ödenmektedir.

Ortalama emekli aylığı son 2021/Temmuz zamlarıyla birlikte 2.680 liradır. Ortalama emekli aylıkları, sadece Açlık Sınırının değil, 2.825 lira olan Asgari Ücretin de altındadır.

İktidar yoksullukla mücadelede sınıfta kalmıştır!

Anket yılı	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gelir referans yılı	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
İlk yüzde 20 (En düşük)	5,8	5,9	6,1	6,2	6,1	6,2	6,3	6,1	6,2	5,9
İkinci yüzde 20	10,6	10,6	10,7	10,9	10,7	10,6	10,7	10,6	10,9	10,6
Üçüncü yüzde 20	15,2	15,3	15,2	15,3	15,2	15,0	14,8	14,8	15,2	14,9
Dördüncü yüzde 20	21,7	21,7	21,4	21,7	21,5	21,1	20,9	20,9	21,4	21,1
Son yüzde 20 (En yüksek)	46,7	46,6	46,6	45,9	46,5	47,2	47,4	47,6	46,3	47,5

Tablodaki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

AKP iktidarları döneminde en düşük gelire sahip yüzde 20'nin milli gelirden aldığı pay artış göstermiyor. Ekonomimizin 100 ekmeği ürettiğini varsaydığımızda, en yoksul yüzde 20'lik dilim, 6 ekmeği zar zor alabiliyor. En zengin yüzde 20 ise, 100 ekmeğin 47'sini alıyor. AKP'nin değiştiremediği tablo budur.

Bu da demektir ki yoksulluk azalmıyor. AKP yoksulluğu azaltmaya, yok etmeye değil, idare etmeye ve istismar etmeye dayalı bir muhtaçlık kültürü inşa etmiş durumda.

İktidar pandemi süreciyle mücadelede sınıfta kalmıştır: Sosyal Koruma kalkanı İşsizlik Fonu'nu aşındırmanın ötesine geçemedi

2020 yılı Mart ayında başlatılan Kısa Çalışma Ödeneği, Nakdi Ücret Desteği ve işten çıkarma yasağı uygulamaları 1 Temmuz 2021 itibarıyla kontrollü normalleşme dönemine geçilmesiyle birlikte sona erdi.

Mart 2020-Haziran 2021 döneminde 506 bin 624 firmadaki 3 milyon 773 bin çalışan Kısa Çalışma Ödeneği uygulamasından faydalandı. Uygulama kapsamında pandemi dönemi boyunca toplam 36 milyar TL ödeme yapıldı.

İşten çıkarma yasağı süresince ücretsiz izne ayrılan ve işsizlik ödeneğinden yararlanamayan 3,1 milyon çalışana ise Nakdi Ücret Desteği uygulaması kapsamında 13,9 milyar TL ödeme yapıldı.

Bu dönemde işini kaybeden vatandaşlara İşsizlik Ödeneği ile destek verildi. Bu kapsamda 1 milyon 132 bin 769 kişi için 6,4 milyar lira ödeme yapıldı.

“Kısa Çalışma Ödeneği, Nakdi Ücret Desteği ve İşsizlik Ödeneği” kapsamında pandemi dönemi boyunca, 16 ayda 7 milyon 966 bin 277 kişi için toplam 57 milyar 10 milyon 796 bin TL harcandı.

Faz I, Faz II, Faz III ve Biz Bize Yeteriz Türkiyem kapsamında yapılan sosyal yardımlar ise **8,5** milyarı aşmadı.

Böylece Sosyal Koruma Kalkanı'nın toplam hacmi 65,5 milyarı buldu.

Önemli Not: Sosyal Koruma Kalkanı kapsamında yapılan yardımların 57 milyar 10 milyon 796 bin TL'si İşsizlik Fonu'ndan geldi. Yani yükü emekçiler sırtlamış oldu!

Biz Bize yeteriz Türkiyem Kampanyası'nda toplanan: 2.077.365 TL düşüldüğünde, devletin Hazine'den ayırdığı kaynak sadece 6.488.791 (6.5 milyar TL).

DİSK Araştırma Merkezi'nin 5 Şubat 2021 tarihli, "Dünyada ve Türkiye'de Covid-19'un Sosyal ve Ekonomik Etkileriyle Mücadeleye Ayrılan Kaynaklar" başlıklı raporuna göre:

Türkiye Covid-19 ile mücadeleye **milli gelirinin sadece yüzde 1,1'i kadar bir nakit destek ayırmış**

► ÜLKE	► NAKİT DESTEK (M.D)
► ABD	► 3.5 Trilyon D.
► ÇİN	► 710,3 Milyar D.
► İNGİLTERE	► 440,5
► ALMANYA	► 417
► BREZİLYA	► 117,7
► HİNDİSTAN	► 80,6
► RUSYA	► 41,6
► ENDONEZYA	► 29,1
► ARJANTİN	► 14,7
► TÜRKİYE	► 7,6

► MEKSÍKA

► 7.2